

Tahkon Taival kävelytapahtuma Helsingissä 7.10.2007

Kuva: Anita Palo

Virolaiset kuurosokeat tunnisti iloisen oranssinvärisistä lippalakeista.

Kuva: Tuja Wetterstrand

Toini Kiuru näytti mallia nuoremmille

Kuva: Tuja Wetterstrand

Anita Palo ja Pirkko Kokko

10 • 2007

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Lokakuu

Miksi Brailino on minulle tärkeä

Omasta näkötilanteesta kannattaa kertoa

Visbyn matkalla kaikilla oli niin mukavaa

Sisältö:

Pääkirjoitus: Kotini on linnani.....	3
Miksi Brailino on minulle tärkeä.....	4
Kurssilaisen kertomus.....	6
Kuulonäkövammainen koululainen..	8
Omasta näkötilanteesta kannattaa kertoa.....	10
Tiedotus: Apuvälinemessut Tampereella Pirkkahallissa 8. - 10.11.2007.....	11
Runo: Soittajan kaipuu.....	12
Runo: Syksy.....	12
Viittoman rakenteesta kaventuneessa näkökentässä.....	12
Tupa-palsta: Kirjoitustulkkaukset muuntuu asiakkaan toiveiden mukaan....	14
Kirjoitustulkkien koulutus uudistuu..	15
Ja meillä kaikilla oli niin mukavaa ...	16
Kuvia Tahkon Taival -kävelytapahtumasta 7.10.2007.....	20

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 16.11. Aineiston viimeinen jättöpäivä on 31.10.

Kannen kuvassa **Lauri Mäkinen** Tahkon Taipaleella sunnuntaina 7.10. Kuva: Tuija Wetterstrand

Kuva: Anita Palo

Virolainen Rein Järve lähettää tervehdyksen suomalaisille kuurosokeille!

Suomen Ladun järjestämään, kaikille avoimeen Tahkon Taival -kävelytapahtumaan osallistui myös 390 virolaista, mukana kuuden hengen ryhmä kuurosokeita. Virolaiset kuurosokeat tunnisti iloisen oranssinvärisestä lippalakista. Ryhmää veti **Rein Järve**, joka myös tiedotti tapahtumasta ohjaaja **Anita Palolle**. Helsingin päivätoimintalaisista Anitan lisäksi lenkin kävelivät Lauri Mäkinen, **Toini Kiuru** ja **Pirkko Kokko**. **Pirjo Alect** oli kannustamassa lähtijöitä. Lauri veti ainoana vauhdikkaasti 20 km kävelylenkin, kun valittavana oli myös lyhyempi 10 km lenkki.

TUNTOSARVI 33. vuosikerta, ISSN 0358-2280, **Julkaisija:** Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto:** Tuija Wetterstrand, **Toimitus:** Päätoimittaja, tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. (09) 54953521, matkap. 040 7532026, tekstip. (09) 54953526, faksi (09) 54953517, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto:** Anu Mikkola (puheenjohtaja), Päivi El Gharb, Carita Halme, Esko Jänntti, Kauko Kokkonen, Raili Karisaari (sihteeri), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja). **Hinta:** Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känslsprödet ilmestyy 6 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset:** Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. (09) 5495 350, tekstip. (09) 5495 3526, faksi (09) 5495 3517, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka:** Cityoffset, Tampere. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti

Kotini on linnani

Kotini on linnani tarkoittaa, että kodissani olen turvassa. Hyvään arkeen kuuluu turvallisuuden kokemus ja toimintakyvyn hallinta.

Kuurosokeiden Toimintakeskus on paikka, johon tullaan asumaan, kuntoutumaan, oppimaan, harrastamaan, saamaan uutta tietoa ja kokemaan vertaisuutta turvallisissa olosuhteissa. Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa asiakkaan osallisuus on mahdollista, koska siellä on turvattu kuurosokeuteen liittyvä erityisosaaminen: kommunikaatio, itsenäinen liikkuminen, tiedonvälitys, esteettön fyysinen ympäristö apuvälineineen sekä työntekijän apu tarvittaessa.

Palveluja on kehitetty yhdessä kuurosokeiden kanssa. Heidän tarpeistaan on kehitetty palvelukokonaisuuksia, joita mikään muu taho ei järjestä kuurosokealle.

Palveluasumisen käytössä on eri kokoisia rivitaloasuntoja. Asumispalvelu muodostuu omalla kommunikaatiotavalla annetusta kotihoidosta ja kotisairaanhoidosta kodinomaisissa olosuhteissa sekä tiedon välityksestä. Asumaan turvallisuus on varmistettu myös apuvälinein ja yövalvonnalla.

Kuntoutuspalvelut puolestaan pyrkivät varhaisella "puuttumisella" tukemaan kuurosokean mahdollisimman itsenäistä selviytymistä elämän eri vaiheissa.

Kotikunnalla on kuurosokean asiakkaan palveluasumisen ja terveydenhuollolla kuntoutuspalvelujen järjestämisvelvollisuus. Kuntoutus- ja palveluasumispäätöksen tekijän pitää olla tietoinen kuurosokeuden olemuksesta, vamman etenevyydestä sekä siihen liittyvästä jatkuvasta tuen ja kuntoutuksen tarpeesta. Asiakkaan on myös itse huolehdittava, että kuntoutuksen, palveluasumisen ja tarvittavan tuen tavoitteet kirjataan kuntoutus- ja palvelusuunnitelmiin. Siten turvataan oikea-aikainen, yksilöllinen kuntoutus ja palveluasuminen myös Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa.

Meillä on osaava, kuurosokeuteen koulutettu ja sitoutunut henkilöstö. Meillä on aihetta olla ylpeitä toteuttamistamme palveluista. Tervetuloa käyttämään talon palveluja!

Kirsti Tamminen

johtaja, Kuurosokeiden Toimintakeskus

Miksi Brailino on minulle tärkeä

Hilkka Hyötylä

Kerron teille Brailinosta ja matkapuhelimesta ja siitä, kuinka ne yhdessä ovat hyvin tärkeitä täysin kuurosokealle henkilölle. Brailinon avulla me kuurosokeat voimme käyttää matkapuhelinta itsenäisesti, ilman toisten ihmisten apua. Voin ottaa Brailinon ja matkapuhelimen aina mukaan minne menenkin. Ihan niin kuin sinäkin otat matkapuhelimesi mukaan, missä ikinä liikutkin.

Alussa, kun kiinnostuin kännykästä ja Brailinosta ne tuntuivat oudoilta, ohjelmat olivat outoja ja matkapuhelin oli outo. Opiskelin ja kouluttauduin. Huomasin että Brailinossa on erilainen ohjelma ja opin miten Brailinon pistenäyttö ja matkapuhelin toimivat yhdessä. Aloin ymmärtää niiden toimintaa. Minun oli vain harjoiteltava ja harjoiteltava ja siten totuin, sain taitoja ja käyttö alkoi sujumaan! Lopulta tuntui, että ne olivat helppoja opetella.

Opin pistekirjoituksen

Ennen matkapuhelimen ja Brailinon käyttöä olen käyttänyt kahta pistekirjoitukseen pohjautuvaa apuvälinettä. Ensin minun oli opeteltava pistekir-

joitusta. Näköni heikkeni ja heikkeni. Silmälääkäri sanoi, että silmäleikkaus ei auta. Hidas sokeutuminen oli elämäni raskain kokemus, itkin silloin paljon. Samaan aikaan minun oli kuitenkin opeteltava pistekirjoitusta. Minä tottelin, kun minulle sanottiin, että minun kannattaisi mennä pistekirjoituskurssille. Olin kyllä epävarma mutta menin kurssille ja etsin omaa tietäni. Toivoin myös, että ehkä tapaan myös muita ihmisiä, joilla on sama tilanne.

Ensimmäinen pistekirjoituksella toimiva apuvälineeni oli Dialogos. Se oli siihen aikaan hyvä apuväline vaikka se painoikin 7 kg ja sitä oli raskas kantaa mukana. Se oli kuitenkin hyvä apuväline, koska muita ei ollut! Dialogoksen avulla sain tietoa ja sen avulla saatoinkin keskustella henkilöiden kanssa, jotka eivät osanneet viitto-

Toinen pistekirjoitukseen pohjautuva apuvälineeni olikin jo tietokone. Sen sain 1990-luvun alkupuolella, kun lopullisesti sokeuduin. Siirryin lukutelevision käyttäjästä pistetietokoneen käyttäjäksi. Ei tietokoneen käyttö silti sujunut ongelmitta. Kurssilla tietokone toimi hyvin, mutta kun menin kotiin, niin siihen tuli vikoja. Sain kotiopetusta ja kaikki alkoi sujua hyvin. Olin tuolloin myös Suomen Kuurosokeat ry:n hallituksessa ja sain paljon postia ja siirryin lukemaan sitä sitten pistekirjoituksella.

Tietokoneelta voin myös tulostaa pistekirjoitusta paperille. Se on kätevää, kun lähdän esim. kokouksiin. Voin lukea paperitulostettua pistekirjoitusta missä ja milloin vain. Välillä voin keskeyttää lukemisen kun kädet väsyvät ja sitten voin taas jatkaa. Paperille tulostetut pisteet ovat hyvä asia!

Kun vertaan tietokoneen käyttöä matkapuhelimen käyttöön Brailinon kanssa, on tässäkin eroja. Matkapuhelimessa tekstiviesteissä käytetään lyhyitä lauseita. No, se on minulle hyvä asia, koska äidinkieleni on viittomakieli. Suomen kielessä lauseet ovat pitkiä. Itse käytän suomen kieltä lyhyinä lauseina, joten matkapuhelimen tekstiviestit luonnistuvat minulle hyvin. Voi olla, että kirjoitan sanat perusmuodossa, mutta muut sanovat, että tekstini on hyvin ymmärrettävää.

Olen nyt tasa-arvoinen muiden kanssa!

Matkapuhelin ja Brailino ovat nykytekniikkaa. Minulla on tavallinen matkapuhelin, se on Nokian N70. Brailinon pistenäyttö on mukavan pieni, sen voi ottaa kaikkialle mukaan. Matkapuhelin tuo minulle turvallisuutta. Jos sattuu niin, että juna myöhästyy ja kotona puoliso odottaa hermostuneena, voin lähettää puolisololleni tekstiviestin. Voin lähettää tulkkeskukseen tiedon, että olen kipeä ja perua tulkitilauksen.

Voi siis sanoa, että tässä asiassa olen tasa-arvoinen kuulevien ja kuu-rojen kanssa, sillä voin viestittää tässä ja nyt asioista itsenäisesti! Kun hoidan asioitani itse, ne hoituvat nopeammin kuin muiden välityksellä. Saan myös itselleni tunteen, että no niin, nyt se on tehty!■

Kommunikaatioapuvälineiden käytön opetus on merkittävä, itsenäisyyttä tukeva kuntoutuksen osio Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa. Kuntoutukseen osallistui viime vuonna 65 kuntoutujaa. Tietokoneen käyttäjien tuki, käytön ohjaus ja koulutus varmistavat tietotekniikan käytön ajantasaisuuden kuurosokealle sovelletuna. Mielenkiintoiseen, kuurosokeiden harrastus-, opintopiiri- ja vapaa-ajantoimintaan osallistuu Tampereen seudulta 50 harrastajaa.

Kurssilaisen kertomus

Nimimerkki Ojoisten torppari

Syksy oli värjännyt puiden lehdet upeilla väreillä, aurinko paistoi kirkkaasti, valkoisten pilvien välissä taivas kaartui sinisenä. Kuurosokeiden Toimintakeskus Hervannassa toivotti meidät hienosti tervetulleiksi Elämää viittomakielisenä -kurssille. Iloinen kodinhengetär **Hanna-Leena** piti meistä huolta. Hän ohjasi jokaisen kurssilaisen omaan huoneistoonsa ja antoi tarkat ohjeet talon tavoista. Kurkistelin huoneessani ja olin ällikällä lyöty, kun näin siellä oman saunan. Vautsi, sain sauna-aikaa joka ilta kurssin aikana, se teki terää mielelleni. Ihana huonetoimerini **Anja** ilahdutti minua upeilla keskusteluilla. Emotyyppinen ja herttainen **Kaija**, eloisa ja herkkähymyinen **Heli** ja positiivinen **Merja** tutustuttivat meitä viittomen omilla nimimerkeillään.

Kurssiviikon ajan Kaija kertoi aamulla päivän ohjelmasta ja kysyi kurssilaisten toiveita ja kommentteja. Päivien teemana oli puhuttujen ja viittomen kielten rakenteiden pohdintaa ja keskustelua aiheesta. Saimme tutkimustietoa kuurosokeiden monikielisyydestä. Vertasimme kokemuksia jokaisen omasta kommunikaatiosta. **Kerstin** hallitsi monta eri kieltä: suomalais-

Anja Lehtola tulkkeineen

sen, suomenruotsalainen ja amerikkalaisen viittomakielen, suomen ja ruotsin kielet ja vielä Närpiön murteen.

Kommunikaatio-artikkelin lukemisen tulkin kanssa

Luimme viittomakielisen **Elsin** kertomusta hänen elämästään. Elsin nuoruudessa oli kouluissa kiellettyä käyttää viittomakieltä. Kaikki pakotettiin puhumaan. Kuurot eivät saaneet mennä naimisiin keskenään. Ennakoluulot estivät kuurojen koulutuksen. Ihme, että kaikesta huolimatta moni selvisi elämässään eteenpäin. Keskustelimme vilkkaasti kuurosokeista ryhmänä ja yhteisönä. Kaikki eivät olleet samaa mieltä. Erään mielestä kuurosokeat kuuluvat ryhmään, ei yhteisöön. Viitoimme vilkkaasti.

Ilpo Pirhonen

Kun keskustelimme viittomen perusrakenteesta, olimme taas eri mieltä aiheesta. Suomen kielen ja pistekirjoituksen opettaja Heli ja viestintäkouluttaja Merja kuuntelivat kärsivällisesti, kun viittomakielentulkki käänsi jokaisen kurssilaisen puheenvuoron. Sitkeys on varmasti vahva puoli heillä, joskus oma asia hyppäsi virallisen asian yli, sitten taas viralliseen ja taas omaan asiaan, samaan tapaan koko ajan. Viittomen perusrakenteesta luennoitiin viittomakielen tutkija **Terhi Rissasen** tutkimuksen pohjalta. Keskustelimme oman äidinkielen eli viittomakielen vahvasta asemasta.

Harjoittelimme viittomen perusrakenteita, viitoimme erilaisia merkkejä. **Kai Leinonen** tuli yllättäen pikaisesti tervehtimään meitä kurssilaisia iloisena näköisenä ja kertoi, että oli koko päivän kokouksessa.

Viittomanimien tutkimuksesta

Kuurosokeiden ja kuurojen sekä kuulonäkövammaisten erilaisista viittomanimistä keskusteltiin kovasti.

Pistekirjoitus, puhuttu suomen ja ruotsin tai muu kieli, suuraakkoset kämmenellä ja keholla, viittomakieli vapaaseen tilaan ja taktiilisti, sormiaakkoset, viittotu suomen kielen puhe, sosiaaliset pikaviesti ovat kaikki meillä käytössä. Harjoittelimme mielenkiinnolla viittomia Helin ja Merjan avulla.

Meikäläiset tuntevat viittomakielen historiaa hyvin, tiesimme myös kuurojen yhdistysten ja Kuurojen Liiton perustamisvaiheista.

Viikon kurssi oli mahtava elämys meikäläiselle. Suosittelen lämpimästi Elämää viittomakielisenä -kurssia jokaiselle. Kiitän meikäläisten puolesta sydämellisesti tiedoista ja mielenkiintoisista luennoista, jotka rikastuttavat tietoaamme ja oman aseman tuntemusta. Helille ja Merjalle sekä Kaijalle lämmin kiitos hyvästä huolenpidosta ja hyvin järjestetystä ohjelmasta, keittiöhenkilökunnalle hyvästä ja maukkaasta ruoasta sekä ystävällisestä palvelusta. Samoin lämmin kiitos kodinhengetär Hanna-Leenalle kavereineen. Vielä kerran kiitos meikäläisen omalle tulkille hienosta tulkkauksesta. Värikästä syksyä ja kiitos mukavasta mukanaolosta jokaiselle kurssilaiselle.

Meitä kurssilaisia olivat mukana **Anja Lehtola, Ilpo Pirhonen, Oiva Maksimainen, Kerstin Maksimainen** sekä tämän jutun kirjoittaja.■

Kuulonäkövammaisen koululainen

Harri Peltola

Kuulonäkövammaisuus aiheuttaa aina ongelmia koulutyöskentelyssä. Koululaiset tarvitsevat erityistukea opintojensa suorittamiseen. Tarvetta on erityisesti kotipaikkakunnalla tapahtuvalle kuulonäkövammaan yhdistelmään liittyvälle tiedotus-, koulutus- ja ohjaustyölle. Kuulonäkövammaisella koululaisella tarkoitetaan tässä yleisopetuksen oppisisältöjä suorittavaa lasta tai nuorta.

Suomen Kuurosokeat ry:n Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskus Jyväskylässä toimii valtakunnallisena ohjaus- ja resurssikeskuksena levittäen tietoa mm. kuulonäkövammaisuuden vaikutuksista koulunkäyntiin. Kuntoutumiskeskuksesta tehdään kotipaikkakunnalla tapahtuvaa ohjausta sekä järjestetään RAY:n kustantamia sopeutumisvalmennuskursseja ja Kelan kustantamia kuntoutumiskursseja. Ne muodostavat kokonaisuuden, jonka avulla pyritään tukemaan mahdollisimman laajasti kuulonäkövammaisia koululaisia ja heidän lähiverkostojaan.

Asiakkuuden aloittamiseksi tulee ottaa yhteyttä Kuntoutumiskeskuksen työntekijään. Yhteydenoton voi tehdä kuka tahansa lapsen ja nuoren

lähiverkostosta: vanhemmat, opettajat, avustajat, päiväkotihenkilöstö, sairaaloiden kuntoutusohjaajat, järjestöjen työntekijät jne. Yhteydenoton jälkeen suunnitellaan yksilöllisesti, millaista tukea kotipaikkakunnalla tarvitaan.

Jatkuvaa pinnistelyä

Kuulonäkövammaan yhdistelmän seurauksia on erittäin vaikea ymmärtää. Lähes aina kuulonäkövammaa tarkastellaan virheellisesti kuulovamma ja näkövamma. Tämä johtuu siitä, ettei ole olemassa riittävää teoreettista pohjaa siitä, mitä kuulonäkövammaan yhdistelmä todella tarkoittaa.

Jos seuraa kuulonäkövammaista oppilasta luokkatilanteissa, syntyy usein harhakäsitys vamman laadusta. Usein oppilas kykenee seuraamaan keskustelua, mikäli hän tietää

mistä puhutaan. Oppilas voi ajoittain selvittää oikein hyvin, mikäli hän näkee puhujan huulion, luokassa on hiljaista, eikä hänen tarvitse yrittää käyttää näköaistia yhtäaikaaisesti. Usein oppilas kykenee myös tekemään näönvaraisesti tarkkaa lähi-työskentelyä. Hän näkee taululta pieniä yksityiskohtia, kykenee liikku- maan sujuvasti kaupungilla ja käyttämään julkisia kulkuneuvoja. Koska seuraamme kuulonäkövammaista koululaista omasta kuulo- ja näkökulttuuristamme käsin, meille syntyy har- ha siitä, että hän kuulee ja näkee samalla tavalla kuin mekin. On totta, että kuulonäkövammaisen koululai- nen usein näkee tai kuulee, mutta hän joutuu tekemään kohtuuttoman pal- jon töitä sen eteen. Seurauksena jat- kuvasta pinnistelystä voi oppilaalla esiintyä väsymistä ja sosiaalista eristäytymistä.

Kun sekä näkö- että kuuloaisti toimi- vat normaalisti, on mahdollista käsi- tellä yhtä aikaa molempien aistien kautta saatavaa tietoa, vaihtaa no- peasti johtavaa aistia vastaanotet- tavan tiedon luonteesta riippuen tai keskittää huomio vain yhteen aisti- kohteeseen kerrallaan. Kuulovammai- sella puolestaan näköaisti yleensä her- kistyy kompensoimaan kuulon kautta saatavan tiedon puutteita, ja näkövam- maisella kuuloaistin toiminta kompen- soi näön kautta saatavan tiedon puut- teita. Tilanne muuttuu ratkaisevasti, kun

molemmat kaukoaistit, kuulo ja näkö, ovat heikentyneet. Normaalit kompen- saatiomekanismit romahtavat. Pieni- kin yhdistelmävamma vaikuttaa aina lapsen oppimiseen ja toimintaan.

Aistien käytön sujuvuus vaihtelee

Mikäli oppilas joutuu pinnistelemään kuullakseen opettajan puheen, hän ei useinkaan kykene samanaikaisesti lukemaan taululta kirjoitusta eikä te- kemään omia muistiinpanoja. Ei, vaikka näkövamma on kohtuullisen lievä. Samoin pinnisteltäessä heiken- tyneellä näköaistilla, kuuloaistin käyt- tö voi romahtaa. Ongelmaksi muo- dostuu se, että aistien käytön suju- vuus vaihtelee tilanteittain, eikä sitä ole mahdollista ennakoida eikä mita- ta. Opetustilanteen kokonaishallinta katoaa, eikä koululainen kykene seu- raamaan, kun siirrytään aiheesta toi- seen. Kuulonäkövammaisilla koululai- silla on yleensä aina vaikeuksia luok- katilanteissa, koska heidän ei ole mahdollista alentuneella kuulo- tai nä- köaistilla kompensoida heikentyneen aistin toimintaa edes rauhallisessa kahdenkeskisessä tilanteessa, saa- ti sitten opiskeluun liittyvissä ryhmä- tilanteissa.

Lisätietoa kuulonäkövammaisten kou- lulaisten opiskelusta saa Harri Peltola- lta, Kuulonäkövammaisten Kuntou- tumiskeskus Jyväskylä, p. 040 505 4682, harri.peltola@kuurosokeat.fi. ■

Omasta näkötilanteesta kannattaa kertoa

Katja Kelder

Synnyin 1981 Vänersborgissa ja asuin Ruotsissa vuosina 1981-1988. Kuurouteni todettiin kun olin kahdeksan kuukauden ikäinen vauva. Ruotsissa opin ruotsalaista viittomakieltä. Vuonna 1988 muutin perheeni kanssa Suomeen, Jyväskylään ja aloitin koulun Haukkarannassa. Kun olin 9-vuotias minulla todettiin Usherin syndrooma.

Kouluaikana en hyväksynyt sitä, että minulla on Usher ja en paljon puhunut siitä asiasta. Yhdeksännen luokan jälkeen vuonna 1999 muutin Mikkelin Mikael-kouluun 10-luokalle. Koulun oppilaskodissa jaoin huoneen hyvän ystäväni kanssa, jolla on myös Usherin syndrooma. Melkein joka päivä puhuimme miten on mennyt koulussa ja onko tapahtunut jotain. Ymmärsimme todella hyvin toisiamme, kun meillä on samanlainen näkö, jonka kanssa elämme. Emme kertooneet muille, että meillä on Usher.

Aikaa kului, sitten hyväksyimme asian ja kerroimme kaikille oppilaille. Myöhemmin muut hyvät ystävät tuli-

Katja Kelder kertoi näkötilanteestaan Usher-oppilaiden kanssa työskentelevän kouluhenkilöstön koulutuspäivillä 4.-5.9.2007 Kuulonäkövammaisten Kuntoutumiskeskuksessa Jyväskylässä.

vat Mikael-kouluun ja päätimme yhdessä, että kerromme näköasiasta koko koulun henkilökunnalle. Tärkeintä oli, että henkilökunta tiesi miten meidän kanssa tulee toimia.

Vuonna 2000 opiskelin Mikkelin ammattiopistossa vaatetusalaan. En kertonut kenellekään näköasiastani, kun en enää paljon ajatellut sitä. Kolmen vuoden aikana opiskelut menivät hyvin. Vuonna 2003 muutin Leksand-

iin Ruotsiin, ja aloitin opiskelut kuurojen kansanopistossa. Ensimmäisenä päivänä koulussa uudet ja vanhat oppilaat sekä opettajat kokoontuivat ja jokainen ryhmä vuorollaan esitteli itsensä. Kun tuli minun vuoroni kerroin kaikille, että minulla on Usher. Sain positiivista palautetta, he sanoivat: "Hyvä, että kerroit heti näköasiasta kaikille. Nyt kun kaikki tietävät, ei tule ongelmia opiskelun aikana." He kertoivat omasta kokemuksestaan. Aiemmin eräs Usher-oppilas ei ollut kertonut ja jotkut luulivat, että oppilas ei välitä tai oli itsekäs, vaikka oikeasti kaikki johtui siitä, että oppilas ei nähnyt kunnolla.

Kannattaa kertoa rohkeasti omasta tilanteestaan, niin tulee hyvin toimeen ja muut ymmärtävät ja tukevat opiskelua. Kuurojen kansanopistossa opettajat kertoivat minulle, että he tulevat toimeen hyvin Usherin tai

muiden näkövammaisten oppilaiden kanssa koulussa ja, että aikaisemminkin paljon näkövammaisia oppilaita käynyt opiskelemaan kuurojen kansanopistossa. Opiskelun aikana sain paljon huomioita. Esimerkiksi kun ulkona tuli pimeää, niin aina joku otti minut heti huomioon ilman sanomistani ja avukseni annettiin taskulamppu tai autettiin muuten. Oli todella mahtava kokemus opiskella vuosi Ruotsissa, en koskaan unohda sitä!

Vuonna 2004 muutin Espooseen Arlainstituuttiin opiskelemaan lähihoitajaksi ja kerroin luokalleni näkötilanteestani. Kolmen vuoden opiskelu meni hyvin ja tämän vuoden keväällä valmistuin lähihoitajaksi.

Toivon, että viittomakieliset Usherit rohkaistuvat kertomaan näköasiastaan uusille ihmisille, jolloin muiden kanssa yhteistyö sujuu helpommin. ■

Apuvälinemessut Tampereella Pirkkahallissa 8. - 10.11.2007

Suomen Kuurosokeat ry:n osasto on **nro 723**. Mukana toimintaamme esittelemässä ovat tiedotuksen Tuija Wetterstrandin ja Raili Karisaa-

Kuurosokeista asiantuntijoista paikalla ovat Hilikka Hyötylä (Brailinon käyttö), Riitta Ruissalo (kuurosokeusasiain tiedottajat -toiminta) sekä Marianne Mielityinen (nuorten toiminta). Tarkempi ohjelma löytyy yhdistyksen kotisivuilta www.kuurosokeat.fi. Tervetuloa osastollemme!

Soittajan kaipuu

Elvi Turunen

Kello soitollaan minut herätti,
ikkunani peitti aurinko säteillään.
Viereltäni silloin sinua herättelin,
käteni vain silloin tyhjää tavoitti.
49 vuotta olit vierelläin,
neljä vuotta sitten sait kutsun taivaaseen.
Yhä vieläkin joka yö sinua peittelen,
ja joka ilta itseni itkulla uneen saattelen.
Koska loppuvat kyyneleet.

Harsopilven takaa minulle vilkutat,
seuraat askeleitani täällä päällä maan.
Toivon, että saisin kohta kutsun minäkin,
saisimme yhdessä olla aina aina vaan.
Joutaisin kuuntelemaan kaunista soittoa,
eikä koskaan enää kaipuuta soittajan. ■

Syksy

Elvi Turunen

Taas tuli syksy.
Puut ja pensaat lehtensä karistaa.
Kaikki mullaksi muuttuu,
kuolee kaikki kauniit kukkaset.

Kolkkona jää, meidän maamme tää,
kaipaamaan kesää pois rientävää.
Pimeyteen ja kylmyyteen,
vaipuvi luontokin taas verkalleen.

Ystävät hei, surra nyt ei!
Kesä nyt paljon meiltä mennessään vei.
Ulos nyt vaan hytisemään.
Kesää ei muisteta,
joskus ... vain ... vähän ... kaivataan... ■

Viittoman rakenteesta kaventuneessa näkökentässä

Riitta Lahtinen

Anne Ylitalo on kerännyt videoaineistoa kapeaan näkökenttään viittomisesta. Neljä kuuroa viittomakielistä keskustelivat arkiasioista, jotka videoitiin. Ylitalo analysoi videoaineiston materiaalista, miten viittoman rakenne muuttuu, kun henkilöt viittovat kaventuneeseen näkökenttään. Tällöin vastaanottaja ei välttämättä huomaa niitä viittomia, jotka tuotetaan näkökentän ulkopuolella. Esimerkiksi KOIRA viittoma tehdään jalkaan, joten sen näkeminen tarkoittaa sitä, että viittomaa haetaan katseella. Kaventuneessa näkökentässä KOIRA viitotaan ylempänä ja koskettaen vapaan käden selkää.

Aineistoa verrattiin vapaassa tilassa viitottuun suomalaiseen viittomakieleen. Siitä on tehty ensimmäinen kooste Suomen Kuurosokeat ry:n kotisivuille www.kuurosokeat.fi, kommunikaatiopalvelujen tietopisteseen. Sieltä löytyy kirjoitetun artikkelin lisäksi 30 valokuvaesimerkkiä viittomista, joissa viittoman rakenteessa on tapahtunut muutos. Mus-

tavalkoiset kuvaparit esittävät sekä ns. normaalissa ja kaventuneessa näkökentässä tehtäviä viittomia.

Viittoman muutoksia tehtiin, jotta ne näkyisivät ja hahmottuisivat selkeämmin vastaanottajalle. Muutoksia tapahtui viittoman rakenteessa. Tämä näkyi mm. viittomatilan supistumisena sekä viittoman paikan ja korkeuden muuttumisena kohti pään ja ylävartalon aluetta. Esimerkiksi viittomassa HELSINKI viitotaan KRUUNU päähän, jolloin pää laskeutui hie-
man alaspäin. Myös viittoman liikera-
rata lyhentyi ja hidastui joissain viittomissa. Sormituksessa ja numeroissa liikettä hidastettiin ja huulio näkyi vahvasti.

Keskustelijoiden on tärkeää olla tietoisia mahdollisista viittomisen rakenteen muutoksista. Yhtä tärkeää on huolehtia valaistuksen sopivuudesta, ja ilmaista näkökentän laajuudesta sekä muista seikoista, joilla tuetaan viittovien käsien erottelua. ■

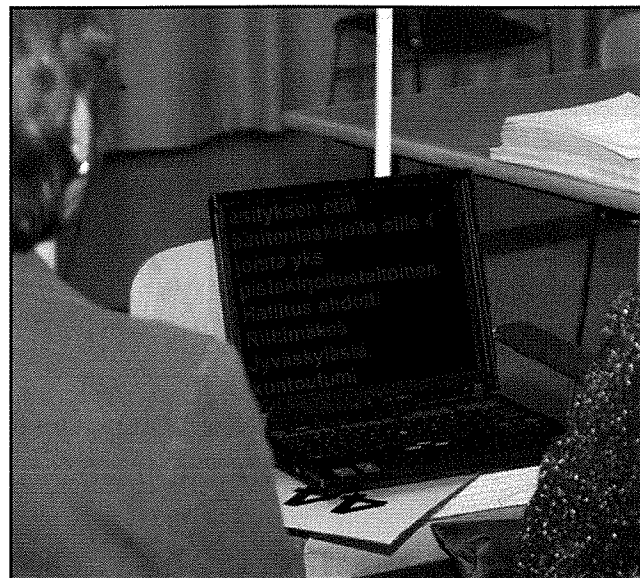
Tupa-palsta: Kirjoitustulkkaukseen muuntuu asiakkaan toiveiden mukaan

Sini Immonen

Kirjoitustulkkaukseen on tulkkauksen menetelmä, jossa puhe muutetaan kirjoitukseksi. Kirjoittaminen voi tapahtua kynällä paperille tai tietokonetta apuna käyttäen. Tutuin kirjoitustulkkauksen muoto on sellainen, jossa samaan tilaisuuteen tulleet henkilöt lukevat suurikokoista tekstiä TV-ruudulta tai valkokankaalta.

Kirjoitustulkkaukseen voi kuitenkin olla myös henkilökohtaista. Henkilökohtainen tulkkaukseen sopii erityisen hyvin kuurosokeille tulkkaukseen, koska tällöin kirjoitustulkkien on mahdollista ottaa huomioon asiakkaan näkötilanteesta johtuvat erityistarpeet. Tekstin koko voi tarvittaessa olla hyvinkin suurta, tai teksti voidaan tuottaa pistekirjoituksella. Tekstin taustaväriä vaihtamalla voidaan estää häikäisyä tai saada teksti erottumaan paremmin. Tekstin voi myös rajata sellaiselle tietokoneen näytön alueelle, mistä se on helpoin lukea. Joissakin tilanteissa tulkki voi myös ottaa huomioon asiakkaan lukunopeuden.

Kirjoitustulkkaukseen sopii hyvin tilanteisiin,

missä ei tarvitse liikkua paljon tulkkauksen aikana. Sitä voi käyttää esimerkiksi luennoilla tai muissa puhetilaisuuksissa, teatterissa tai perhejuhlien illallisella, mutta myös kahdenkeskisessä keskustelussa vaikkapa lääkärin kanssa. Kirjoitustulkkaukseen on kielen sisäistä tulkkaukseen. Siksi se sopii mainiosti sellaisiin tilanteisiin, joissa on tärkeää saada tietää tarkasti, mitä sanoja käytetään ja kuinka ne kirjoitetaan. Esimerkkinä tällaisesta voisi olla tulkkaukseen vieraan kielen oppitunnilla.

Kun kuurosokea henkilö tilaa kirjoitustulkkaukseen, tulee muistaa mainita siitä, tarvitseeko opastusta. Osa kirjoitustulkeista on saanut myös viittomakielen tulkin koulutuksen tai käyneet opastuskurssin. Jos tulkki on sekä viittomakielen tulkki että kirjoj-

tustulkki, voi viittomakielelle tai viittotulle puheelle tulkkaukseen ja kirjoitustulkkaukseen käyttää rinnakkain tulkkaukseen asiasta riippuen. Tällaiset tulkit voivat asiakkaan niin halutessa täydentää kirjoitustulkkaukseen so-

siaalisilla pikaviesteillä ja muilla kosketukseen perustuvilla kuvailumenetelmillä. Myös kirjoitustulkki voi kirjoittamalla tai piirtämällä kuvailla esimerkiksi ääniä, kuvia, tilaa, henkilöitä ja tapahtumia. ■

Kirjoitustulkkien koulutus uudistuu

Sirpa Laurén

Kirjoitustulkkaukseen on käytetty Suomessa 1980-luvulta lähtien. Viittomakielen ja viittotun puheen tulkkaukseen verrattuna sen käyttö on ollut vähäistä, mutta on tasaisesti koko ajan lisääntynyt. Kuulonhuoltoliitto on kouluttanut kirjoitustulkkia lähinnä huonokuuloisten ja kuuroutuneiden tarpeisiin.

Koska myös kuulonäkövammaiset, kuurosokeat ja jonkin verran viittomakieliset käyttävät kirjoitustulkkia, tulee koulutuksen ottaa myös nämä ryhmät huomioon. Tämä toteutuu, kun Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu ottavat vastuun koulutuksen järjestämisestä. Kirjoitustulkkien koulutus alkoi Humakissa syksyllä 2007, ja seuraava kurssi alkaa Diakissa syksyllä 2008. Koulutus on pituudeltaan 20 opintopistettä ja se antaa valmiudet toimia kirjoitustulkkina kaikille käyttäjärühmille: viittomakielisille,

huonokuuloisille, kuuroutuneille, kuulonäkövammaisille ja kuurosokeille. Koulutuksen aikana kerrotaan eri käyttäjäryhmien tarpeista kirjoitustulkkauksessa sekä opetetaan mm. opastusta ja kuvailua. Koulutuksen päätteeksi järjestetään kirjoitustulkkauksen tulkkikisterikoe, jolla opiskelijat todistavat kykynsä toimia kirjoitustulkkina ja voivat hakea tulkkikisteriin.

Viittomakieltä tai viittomia tähän lyhyeen koulutukseen ei sisälly. Kirjoitustulkkaukseen käyttävän henkilön, joka tarvitsee myös viittomakielen tai viittotun puheen tulkkaukseen esim. tauoilla tai ruokailun aikana, tulee kertoa asiasta tulkkikeskukselle joko tilausta tehdessään tai antaessaan ns. pysyviä tietoja omista tulkkauksentarpeistaan. Tulkkikeskukselle voi myös antaa tiedoksi omaan näkökykyyn parhaiten sopivat tietokoneen asetukset, kuten tekstin koko tai taustan väri. ■

Ja meillä kaikilla oli niin mukavaa ...

Teksti ja kuvat: Esko Jäntti

Kaksi pientä Jyväskyläläistä marsi näin, aurinkoista tietä kohti Iristä, otimmepa sieltä vielä 20 muuta ihmistä mukaamme ja katsomme minne joudumme. No, oikeastaan **Päivi** ja minä menimme kahdenkymmenen helsinkiläisen mukaan, jotka olivat lähdössä Helsingin päivätoiminnan viisivuotis juhla- ja kulttuurimatkalle 20.-24.8.2007.

Matka alkoi maanantaina

Lauhamon Pekan ohjaamassa bussissa saavuimme maanantaina illan-suussa Turkuun ja siellä Isabella nimisen kaunottaren syleilyyn, joka ahmaisi meidät kaikki sisäänsä. Yön seilasimme M/S Isabella laivalla kohti Tukholmaa. Ehkä joku sai nukutuksiin laivassa. Minäkin nukahdin ainakin kymmenen kertaa yön aikana!

Tiistai

Tiistai- aamuna, tukevan aamupalan jälkeen pääsimme Tukholman satamassa taas bussiin. Nyt Pekka vei meidät Nynäshamn-nimiseen kauniiseen pieneen satamakaupunkiin. Ny-

näshamnin maamerkinä on korkealla kukkulalla sijaitseva hieno ja suuri punatiilinen kirkko. Kiertelimme kaupunkia melkein kaksi tuntia. Sitten oli mentävä jo satamaan, mistä lautta vei meidät Gotlannin saarelle. Saaren hallinnollinen keskus on Visby. Visbyn kaupungissa on kaksi osaa, vanha ja uusi. Meidän majapaikkamme oli aivan vanhan kaupungin muurin vieressä. Hotellin nimi oli Solhem.

Illalla oli vapaata ohjelmaa ja niinpä kiertelimme vanhaa kaupunkia pienissä ryhmissä. Kaupungissa on paljon pieniä taloja ja melkein jokaisen talon luona kasvaa ruusuja. Siksi sitä kutsutaankin ruusujen kaupungiksi! Visby on todella vanha kaupunki ja sieltä löytyykin paljon kirkon raunioita. Vanhan kaupungin pääkadulla on vierivieressä pieniä kauppoja ja kadun toisessa päässä ruokapaikkoja ja tori. Muurin vieressä olevat talot ovat vähän oudon näköisiä siksi, kun ne ovat muurissa kiinni.

Kierreltyämme Päivin kanssa kaupunkia kuului eräältä kujalta huutoja. Ketäs siellä olikaan: nälkäisiä helsin-

kiläisiä pitsalla. Ilta oli viilenemässä ja sen huomasi ensin parhaiten tulkeista, sillä jokainen oli kääriytynyt huopiin. Jonkin ajan kuluttua me kaikki olimme huopien välissä. Ei meillä Suomessa ole ravintolan terassilla huopia tuoleilla, sillä varmaan joku varastaisi ne sieltä. Mutta rauhallisessa Visbyssä moni asia on toisin.

Keskiviikko

Keskiviikkoaamuna Päivi kertoi, että yöllä oli ollut kova ukonilma, salammat olivat leiskuneet vähän väliä. Minä en tiennyt siitä mitään ja sanoinkin, että olisi ollut mukava nähdä kun salammat iskevät taivaalla ja kuunnella kun ukkonen jyrisee kunnolla.

Maittavan aamiaisen jälkeen meitä odotteli paikallinen suomenkielinen opas **Eila Godring**. Hän opasti meidät ensin Almedalen vanhaan satamaan. Tässä satamassa eivät kuitenkaan ui laivat vaan sorsat! Satama on niin vanha, että siinä on nyt puisto ja pieni lampi, jossa sorsat uiskentelevat. Eli joko meri on laskenut tai saari on noussut ylöspäin.

Jatkoimme matkaa kävellen ja Eila opas kertoili tarinoita paikan historiasta omalla tyyllillään, välillä jopa laulaen. Poikkesimme paikallisessa lamastaljakaupassa. Ja yllätys yllätys, minä ostin lampaan nahasta tehdyn karvahatun. Toivottavasti tulee jos-

kus kylmä talvi, sillä hattu on lämmin! Sitten kuljimme pitkin vanhoja katuja noin 200 vuotta vanhaan kasvitieteelliseen puutarhaan. Kyllä siellä onkin vaikka minkälaisia puita. Oli semmoisiakin, joista en ollut kuullutkaan ja nyt en edes muista mitä ne olivat. Oli siellä myös monen värisiä ruusuja. Oli isoja ja pieniä ruusuja, mutta kaikki ne olivat kauniita.

Seuraava kohteemme oli Hirttomäki. Siellä on aikoinaan hirtetty paljon ihmisiä. Vielä, kun opas kertoi, että tietä jota kuljimme kutsuttiin aikoinaan Via Dolorosaksi, niin minulla tuli heti mieleen **Tommi Läntisen** kappale Via Dolorosa, joka kertoo kärsimysten tiestä. Onkohan Tommi saanut aiheen sieltä?

Suderbyn herraskartanossa saimme herkullisen voileivän kahvin kera. Kartanon kaupasta meidän kassiimme tuli lammas. No, ei se oikea ollut mutta söpö pehmolelu kumminkin.

Meren aallot ja pieni Grisvårdin kalastajakylä sai mielen lepäämään, vaikka melkoinen helle oli saapunut saarelle. Aamulla kun lähdimme matkaan oli ulkona n. 15 astetta ja nyt elohopea oli kivunnut jo 27 asteeseen. Toiset ne vaan keräsivät kiviä kotiin viemisiksi. Minun matkalaukku oli jo muutenkin painava joten en kylä sieltä kiviä kotiin vienyt.

Seuraava kohde oli Högklintin näköalapaikka. Mahtava meri maisema ja mukavan vilvoittava tuuli olivat parhaimmillaan, mutta jyrkkä kallio ei miellyttänyt kaikkia.

Ootkos nähnyt tään, hevoseni hienon ja täplikään, juu! Entäs huvikummun jossa aina me leikitään, juu! Näin ne **Peppi Pitkätossun** sanat muistaakseni menevät joten arvaattekin että seuraava kohteemme olikin Peppin huvikumpu, joka oli siirretty alkuperäisestä paikasta kokonaisuena Kneippby huvipuistoon. Huvikummun portailla otettiin ryhmäkuva meistä kaikista. Kyllä muistui mieleen Peppi Pitkätossu TV-ohjelmat 70-luvulta kun taloon tutustuttiin. Yläkerrassa muuten kummittelee!!!!

Tässä sitä kulttuurimatkailua jo olikin melkoisesti, joten illalla oli sitten juhlan aika. Juhlaillallinen Vårdhuset Lindgården ravintolassa hyvässä seurassa tiivistä tunnelmaa mukavasti. Öiset kadut olivat aika hämää, mutta hyvin päästiin takaisin majoipaikkaan nukkumaan.

Torstai

Kello neljä herätys (siis kesken unien tietenkin) ja aamiaiselle. Hups! missä aamiaisen? Kas vain aamiaiset olikin pakattu pusseihin ja hotellissa luultiin, että syömme aamiaisen bussissa. Suomalainen syö aamia-

sen ruokasalissa ja niinhän me tehtiinkin. Sitten lautalle ja sumuisessa kelissä kohti Nynäshamnia. Lautamatka kesti noin kolme tuntia. Tukholmaan saavuimme ennen puoltapäivää ja suunnistimme Quality Outlet myymäläkylään. Siellä olikin kymmeniä myymälöitä, joihin oli helppo mennä ja tehdä ostoksia.

Iltapäivä meni Tukholman vanhaa kaupunkia kierrellessä, Päivi ja minä kävimme siellä myös syömässä.

Alkuillasta laiva M/S Amorella odoteli meitä kyytiin ja sinnehan me menimme. Illalla iloinen joukkomme istui laivan karaoke-baarissa. Pikkuhiljaa alkoi tuntua siltä, että kohta tämä matka on ohi.

Perjantaiksi kotiin

Aamulla nämä kaksi jyvaskyläläistä sitten erosivat muista jo Turun satamassa, koska sieltä meillä oli sopiva junayhteys Jyväskylään. Halailtiin ja käteltiin vanhat ja uudet ystävät.

Hilkka, Anne, Martti, Kaisa, Väinö, Pirjo, Sami, Tapio, Sari, Merja ja erityisesti **Anita** - Kiitos teille, että saimme olla mukana!

... Voi kunpa olisitte kaikki voineet olla mukana! ■

Peppi Pitkätossun Huvikummun portailla kokoonnuttiin ryhmäkuvaan.

Päivi Jäntti ihailee kauniita ruusuja Visbyn kujilla.

Esko Jäntti löysi lämpimän lamppannahkahatun talven varalle.